

PISA

IN FOCUS

11

εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική

Πώς αντιμετωπίζουν τα εκπαιδευτικά συστήματα την αύξηση των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο;

- Στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ το ποσοστό των μαθητών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών αυξήθηκε, κατά μέσο όρο, κατά δύο εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ του 2000 και του 2009.
- Οι μετανάστες μαθητές αποτελούν πάνω από το 5% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού σε 13 από τις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ και τις χώρες και οικονομίες εκτός ΟΟΣΑ που συμμετείχαν στο PISA 2009.
- Στις περισσότερες χώρες, οι μετανάστες μαθητές υστερούν στην επίδοσή τους έναντι των γηγενών μαθητών· μάλιστα, σε πολλές χώρες η διαφορά αυτή είναι σημαντική. Υπάρχουν όμως και χώρες, όπως η Αυστραλία, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ελβετία, ο Καναδάς και η Νέα Ζηλανδία που έχουν καταφέρει να μειώσουν, και σε ορισμένες περιπτώσεις να εξαλείψουν, αυτήν τη διαφορά επίδοσης.

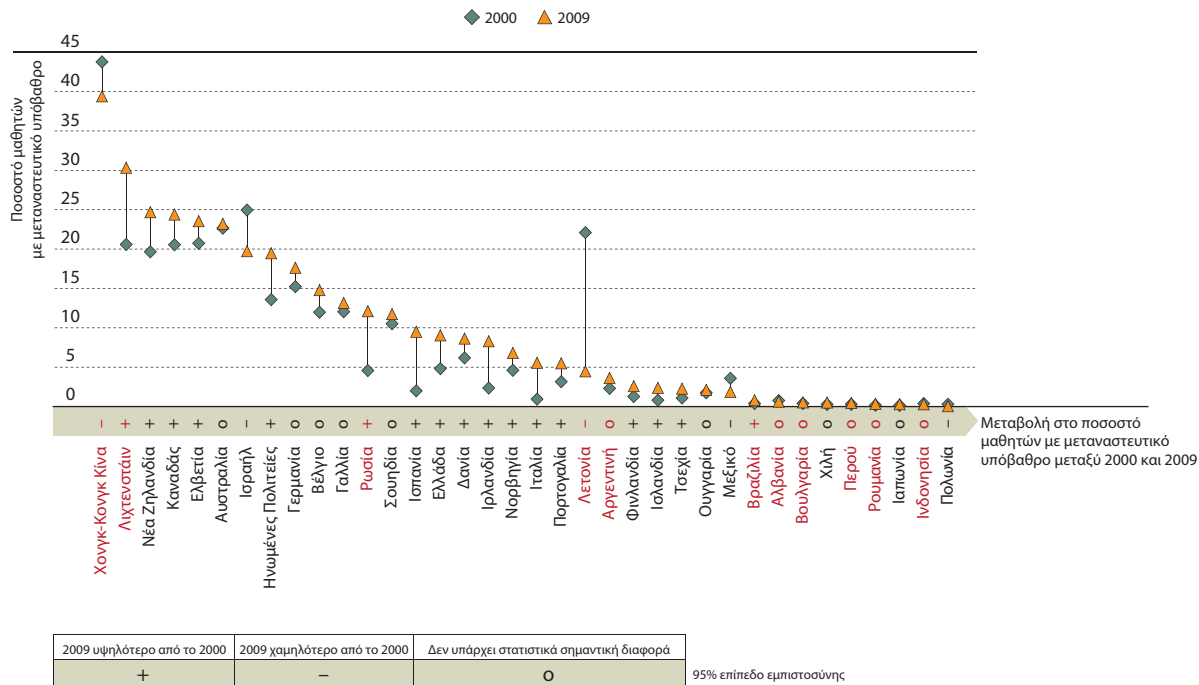
Οι άνθρωποι, από τότε που ορίστηκαν σύνορα, πάντοτε τα διέσχισαν, είτε για να ξεφύγουν από συγκρούσεις, είτε ελπίζοντας να οικοδομήσουν μια καλύτερη ζωή, είτε για να επωφεληθούν από μια κοινωνική/οικονομική ευκαιρία. Επιπλέον, τα σύγχρονα μέσα μαζικής μεταφοράς και επικοινωνίας, η παγκοσμιοποίηση της αγοράς εργασίας και η γήρανση του πληθυσμού στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ θα οδηγήσουν σε περαιτέρω αύξηση της μετανάστευσης κατά τις επόμενες δεκαετίες. Το κλειδί για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής κατά τη διάρκεια αυτών των πληθυσμιακών μετακινήσεων είναι η επιτυχής ένταξη των μεταναστών και των οικογενειών τους στις χώρες υποδοχής. Για την επίτευξη αυτής της ένταξης, η εκπαίδευση μπορεί να αποτελέσει έναν ισχυρό μοχλό.

Γηγενείς μαθητές είναι αυτοί που έχουν γεννηθεί στη χώρα στην οποία αξιολογούνται από το PISA ή όσοι έχουν τουλάχιστον ένα γονέα που έχει γεννηθεί στη χώρα αυτή.

Μετανάστες μαθητές είναι όσοι έχουν μεταναστευτικό υπόβαθρο, και μπορεί να είναι είτε πρώτης γενιάς (έχουν γεννηθεί τόσο αυτοί όσο και οι γονείς τους σε άλλη χώρα) είτε δεύτερης γενιάς (έχουν γεννηθεί στη χώρα όπου γίνεται η αξιολόγηση, αλλά οι γονείς τους έχουν γεννηθεί σε άλλη χώρα).

Ποσοστό μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο το 2000 και το 2009

Οι χώρες κατατάσσονται κατά φθίνουσα σειρά ανάλογα με το ποσοστό των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο το 2009.

Πηγή: OECD, PISA 2009 Database.

Table V.4.4 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932382235>).

Figure V.4.6 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932360005>).

Το ποσοστό των μεταναστών μαθητών συνεχίζει να αυξάνεται...

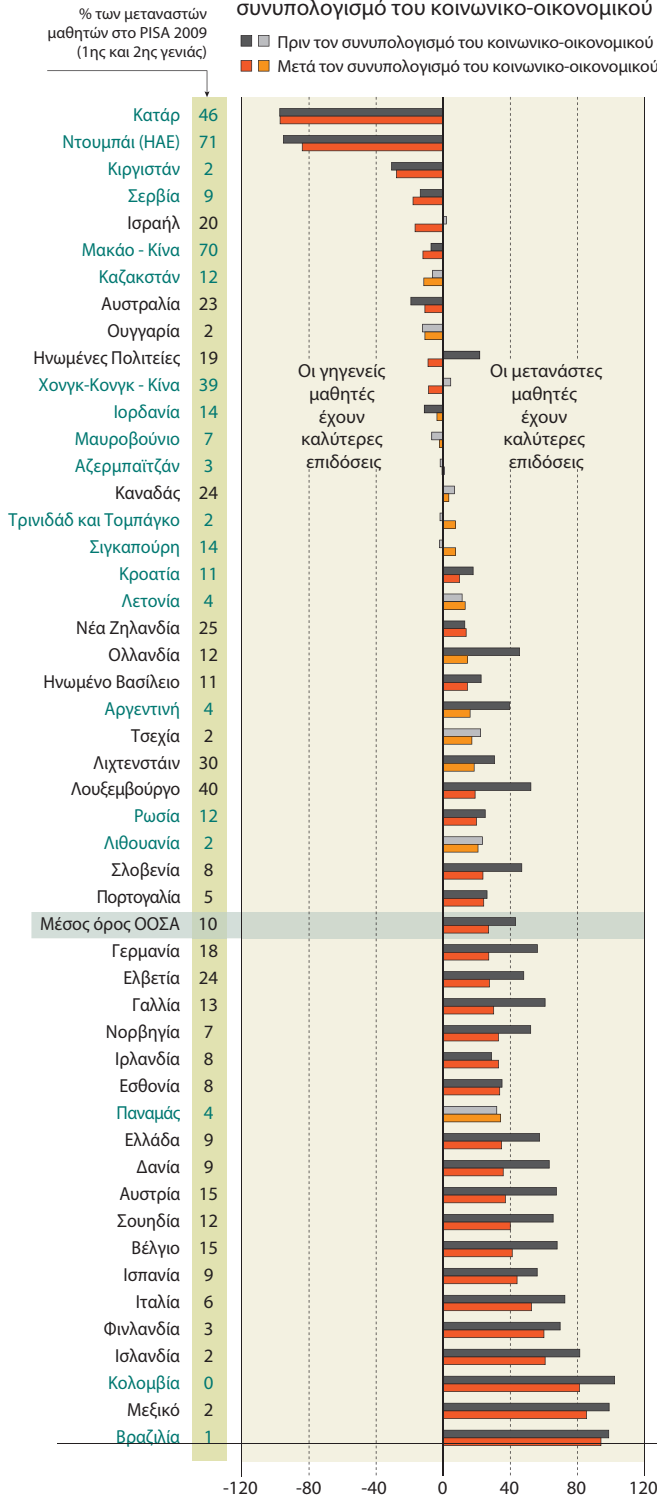
Με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τα ερωτηματολόγια του PISA 2009, το ποσοστό των 15χρονων μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο αυξήθηκε μεταξύ του 2000 και του 2009 κατά δύο εκατοστιαίες μονάδες, κατά μέσο όρο, στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ που διαθέτουν συγκρίσιμα δεδομένα. Οι μετανάστες μαθητές αποτελούν σήμερα πάνω από το 5% των 15χρονων μαθητών σε 13 από τις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ και εκτός ΟΟΣΑ που συμμετείχαν στο PISA 2009. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Ιρλανδία, στην Ισπανία, στη Νέα Ζηλανδία και στις εκτός ΟΟΣΑ χώρες Λιχτενστάιν και Ρωσία, το ποσοστό των μαθητών από οικογένειες μεταναστών αυξήθηκε την προηγούμενη δεκαετία κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες, ή και περισσότερο, και σήμερα οι μαθητές αυτοί αποτελούν το 8% έως το 30% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού αυτών των χωρών. Κατά την ίδια περίοδο, στην Ιταλία, στην Ελλάδα και στον Καναδά, το ποσοστό των μαθητών από οικογένειες μεταναστών αυξήθηκε από τρεις μέχρι πέντε εκατοστιαίες μονάδες. Τέλος, σχεδόν το 25% του μαθητικού πληθυσμού στον Καναδά προέρχεται από οικογένειες με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

...αλλά σε κάποιες χώρες, η διαφορά στην επίδοση μεταξύ μεταναστών μαθητών και γηγενών μειώνεται.

Όμως, γιατί είναι σημαντικά αυτά τα στοιχεία για την εκπαιδευτική πολιτική; Διότι τα αποτελέσματα του PISA 2000 και 2009 δείχνουν ότι, παρ' όλο που οι γηγενείς μαθητές τείνουν να ξεπερνούν στην επίδοση τους συνομήλικους τους μετανάστες με πάνω από 40 μονάδες κατά μέσο όρο, κάποιες χώρες μπόρεσαν να μειώσουν σημαντικά τη διαφορά αυτή. Για παράδειγμα, στο Βέλγιο και στην Ελβετία η διαφορά στην επίδοση μειώθηκε περίπου κατά 40 μονάδες, παρ' ότι οι γηγενείς μαθητές συνεχίζουν να έχουν καλύτερη επίδοση από τους μετανάστες μαθητές κατά 68 μονάδες στο Βέλγιο και κατά 48 μονάδες στην Ελβετία. Η Ελβετία, μάλιστα, κατάφερε να μειώσει τη διαφορά στην επίδοση, παρά το γεγονός ότι το ποσοστό των μαθητών από οικογένειες μεταναστών αυξήθηκε εκείνη την περίοδο. Επίσης, η Γερμανία, η Νέα Ζηλανδία και το Λιχτενστάιν –χώρα εκτός ΟΟΣΑ– κατέγραψαν μείωση της διαφοράς στην επίδοση μεταξύ των γηγενών και μεταναστών μαθητών.

Επίδοση στην Κατανόηση Κειμένου των μεταναστών μαθητών πριν και μετά τον συνυπολογισμό του κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου

Παρατήρηση: Οι διαφορές στην επίδοση που είναι στατιστικά σημαντικές σημειώνονται με σκούρο χρώμα. Οι χώρες κατατάσσονται κατά αύξουσα σειρά, ανάλογα με τη διαφορά επίδοσης ανάμεσα σε γηγενείς μαθητές και μετανάστες μαθητές, αφού έχει προηγηθεί συνυπολογισμός του κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου των μαθητών.

Πηγή: OECD, PISA 2009 Database.

Table II.4.1 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932381418>).

Figure II.4.5 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932343608>).

Επιπλέον, κάποια εκπαιδευτικά συστήματα κατάφεραν να ελαχιστοποιήσουν τις διαφορές στην επίδοση μεταξύ των γηγενών και μεταναστών μαθητών. Στην Αυστραλία, για παράδειγμα, οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο έχουν καλύτερες επιδόσεις από τους γηγενείς μαθητές. Στον Καναδά, το 2009 οι μετανάστες μαθητές σημείωσαν εξίσου καλές επιδόσεις με τους γηγενείς μαθητές και αξίζει να σημειωθεί ότι αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό και συνεχώς αυξανόμενο τμήμα του μαθητικού πληθυσμού της χώρας.

Το κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών εξηγεί μόνο ένα μέρος της διαφοράς στην επίδοση.

Τα ευρήματα αυτά αποτελούν ένδειξη ότι υπάρχουν τρόποι οι κυβερνήσεις και τα σχολεία να βοηθήσουν τους μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών να ξεπεράσουν κάποια από τα εμπόδια που συνδέονται με το μεταναστευτικό τους υπόβαθρο. Συχνά, οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών έχουν χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, στις χώρες του ΟΟΣΑ, κατά μέσο όρο, οι γονείς αυτών των μαθητών είναι λιγότερο μορφωμένοι και απασχολούνται σε θέσεις εργασίας χαμηλότερης ειδίκευσης σε σχέση με τους γονείς των συνομηλίκων τους γηγενών μαθητών. Επιπλέον, οι μετανάστες μαθητές κατά κανόνα έχουν πρόσβαση σε λιγότερα εκπαιδευτικά και υλικά αγαθά στο σπίτι τους σε σχέση με τους γηγενείς συνομηλίκους τους. Έτσι, στο Λουξεμβούργο, για παράδειγμα, αν συνυπολογιστεί το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο των μαθητών, η διαφορά στην επίδοση μεταξύ μεταναστών μαθητών και γηγενών περιορίζεται από τις 52 στις 19 μονάδες. Γενικά, στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ, η διαφορά μειώνεται, κατά μέσο όρο, από τις 43 στις 27 μονάδες, όταν συγκρίνονται μαθητές παρόμοιοι κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, ανεξάρτητα από το αν προέρχονται από οικογένεια με μεταναστευτικό υπόβαθρο ή είναι γηγενείς.

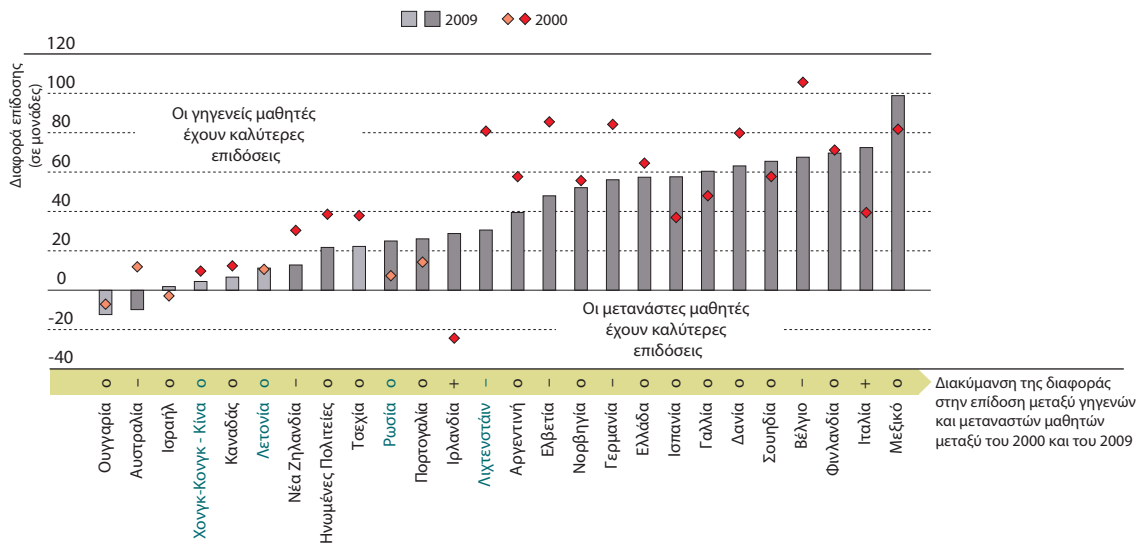
Το γεγονός, όμως, ότι η διαφορά στην επίδοση –η οποία αντιστοιχεί σε προβάδισμα πάνω από μισό χρόνο επιπλέον σπουδών– διατηρείται ακόμα και μετά από τον συνυπολογισμό του κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, δείχνει ότι υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την επίδοση των μαθητών. Η διαφορά αυτή μπορεί να σχετίζεται, ως ένα βαθμό, με τον τόπο γέννησης των μαθητών –αν, για παράδειγμα, πρόκειται για μετανάστες πρώτης ή δεύτερης γενιάς– ή με τη γλώσσα που μιλάνε στο σπίτι, αν δηλαδή είναι ίδια ή διαφορετική από τη γλώσσα στην οποία γίνεται η αξιολόγηση του PISA.

PISA

IN FOCUS

Μετανάστες μαθητές και η επίδοσή τους στην Κατανόηση Κειμένου το 2000 και το 2009

2009 υψηλότερο από το 2000	2009 χαμηλότερο από το 2000	Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά
+	-	0

95% επίπεδο εμπιστοσύνης

Παρατήρηση: Οι διαφορές στην επίδοση που είναι στατιστικά σημαντικές σημειώνονται με σκούρο χρώμα. Οι χώρες κατατάσσονται κατά φθίνουσα σειρά ανάλογα με το ποσοστό των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο το 2009.

Πηγή: OECD, PISA 2009 Database.
Table V.4.4 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932382235>).
Figure V.4.7 (<http://dx.doi.org/10.1787/888932360005>).

Ωστόσο, δεδομένου ότι η διαφορά στην επίδοση ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των χωρών, ακόμα και όταν συυπολογιστούν αυτά τα επιπρόσθετα χαρακτηριστικά, και δεδομένου ότι σε ορισμένες χώρες η διαφορά στην επίδοση έχει αλλάξει σημαντικά με το πέρασμα του χρόνου, γίνεται φανερό ότι η εκπαιδευτική πολιτική της κάθε χώρας μπορεί να κάνει τη διαφορά. Για παράδειγμα, η αποτελεσματική εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής είναι καθοριστικής σημασίας: οι μαθητές που δεν καταλαβαίνουν τους καθηγητές τους δεν είναι σε θέση να μάθουν από αυτούς.

Συμπερασματικά: Τα εκπαιδευτικά συστήματα μπορούν να συμβάλλουν στην πλήρη οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών μαθητών στη χώρα υποδοχής με το να εντοπίσουν τα ιδιαίτερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες μαθητές στην επίτευξη υψηλών επιδόσεων και στη συνέχεια να σχεδιάσουν προγράμματα που ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες των μαθητών αυτών.

Για περισσότερες πληροφορίες

Επικοινωνία: Maciej Jakubowski (Maciej.Jakubowski@oecd.org)

Βλέπε: *PISA 2009 Results: Overcoming Social Background: Equity in Learning Opportunities and Outcomes (Volume II)* and *PISA 2009 Results: Learning Trends: Changes in Student Performance Since 2000 (Volume V)*

Επισκεφθείτε

www.pisa.oecd.org
Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.):
<http://www.iep.edu.gr/pisa>

Η απόδοση στα ελληνικά και η συνάφειά της με το πρωτότυπο κείμενο αποτελεί ευθύνη μελών της Ομάδας PISA (Α. Γεωργιάδου, Δ. Τσιφλικά) του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Ελλάδας και της Δρ Α. Κ. Ρετάλη.

Η ηλεκτρονική προσαρμογή έγινε από την Δ. Κομνηνού (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής).